

saavel i som udenfor den lovgivende Forsamling, har en Fornemmelse af, at man maaffee kan vente en saadan Udtalelse som Følge af min Livsstilling som Besidder af et Stamhuus med Bøndergods. Det maa være mig tilladt at forudskifte en Bemærkning af en mere personlig Charakter, men dog kun personlig, forsaavidt som den angaaer min egen Person. Jeg har havt Raadighed over omtrent 700 Tønder Hartkorn Bøndergods, og, naar af dette Bøndergods en Syvendedeel endnu ikke er overgaaet til Selveie, da er Skylden derfor ikke min, thi enhver Bruger af Fæstejord paa mit Stamhuus — Huusmænd saavelsom Gaardmænd — har faaet Tilbud om sammes Overgang til Selveiendom paa Vilkaar, der altsaa ialfald ere blevene fundne antagelige af Brugerne af de sex Eyvendele af Bøndergodset, nemlig af Brugerne af omtrent 600 Tønder Hartkorn. Disse Tilbud vare derhos gjorte allerede i 1860, altsaa forinden Emanationen af Fæsteloven af 19de Februar 1861. — Naar jeg har tilladt mig at gjøre denne personlige Bemærkning, da er Grunden dertil paa ingen Maade den, at jeg troer at have noget Krav paa eller onsker nogen særlig Daaffjonnelse af min Fremgangsmaade. Jeg har tværtimod aldrig været og er ikke blind for de Indvendinger mod samme, der med Føie kunne hentes, navnlig fra Genhynet til Bevarelsen af den Formuemasse, som er mig som Fideicommissbesidder betroet alene til Brug i en strengere Forstand, end det kan siges om, hvad Menneskter ellers besidder her paa Jorden. Men jeg har troet det rigtigt af to Grunde at gjøre denne Bemærkning. For det Første fordi jeg haaber, at det derved vil blive tydeligt, at den Anskuelse, som jeg nu strax agter at udtale, ikke staaer i Strid med min Handlemaade, og at mit Ord ikke er et Mundsvær, og dernæst fordi det er forekommet mig, at der saa at sige fra alle Sider spores en Utilbøielighed til at troe, at de Udtalelser, der i denne Sag komme fra Godsseiere, udspringe fra en eenfaldig, en altfor eenfaldig Betragtningssmaaade. Vrede Medlemmer maae dog vistnok indrømme mig, at jeg efter det foranførte aldeles ingen personlig Interesse har i den foreliggende Sag. Vrede Medlemmer ville ogsaa meget vel vide,

at min Fremgangsmaade paa ingen Maade er eneftaaende. Nei, tværtimod. Det langt overveiende Antal af danske Godsseiere og Godsbesiddere har ligesom jeg i Gjerningen lagt en overordentlig stor Beredvillighed for Dagen til at fremme Overgang af Fæstegods til Selveie, og naar dette desuagtet ikke er lykkedes i et større Omfang, end hidtil er skeet, da forekommer det mig meget naturligt for en stor Deel at søge Grunden dertil i det Samme, som har bevirket, at jeg endnu har tilbage en Eyvendedeel af mit Fæstegods, nemlig i en Utilbøielighed hos Fæsterne til at kjøbe. Denne Utilbøielighed kan nu have sin Grund i, at de føle sig fuldkomment vel tilfredse i deres Stilling som Fæstere, og at de erkende, at de derigjennem under en betryggende Form have Brugten af Jorden for en utvivlsomt meget lav Jordrente. Jeg kan med Sandhed sige, at dette har været Tilfældet med endel af mine Fæstere, som ikke have villet kjøbe; de staae i Velstand, Selvstændighed og Selvstændighedsfølelse paa ingen Maade tilbage for dem, der have kjøbt. Fæsterne nære altsaa, siger jeg, tildeels Utilbøielighed til at kjøbe, fordi de føle sig tilfredse i deres Stilling. Men Utilbøieligheden er ogsaa hos enkelte af dem begrundet i, at de savne de fornødne Pengemidler til at blive Giere. Jeg troer, at der dog bør tillægges den Betragtning, som jeg her har tilladt mig at fremhæve, en ikke ganske ringe Vægt under enhver Overveielse af, hvorvidt det virkelig er rigtigt, hvorvidt der virkelig er Grund til nu ved tvingende Foranstaltninger yderligere at fremme Fæstets Overgang til Selveiendom. Efter min fulde Overbeviisning er Overgangen i god og jævn Fremgang, og jeg føler mig fuldstændig overbevist om — for mig er det endog indlysende og klart som Dagen —, at Genhynet til Fæsternes velforstaaede Interesse aabenbart maa føre til nu at fravaade enhver Tvangsforanstaltning. Det er min fulde Overbeviisning, at Fæsterne ad Frivilligheds Veie ville naae bedre Vilkaar, end de ad en hvilkenjemhelst Tvangsvei endog tilnærmelsesvis vilde kunne naae. Jeg skal imidlertid ikke yderligere forfølge denne Betragtning. Jeg skal lade mig nøie med at have frem-